

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dramatizace literární předlohy

Anna Makrzanowska

Kolokvium Scenáristika a dramaturgie II

15. května 2013, FAMO

Paní Makrzanowska se ve svém příspěvku zabývala procesem vzniku filmového díla převedením literárního nebo divadelního, příp. rozhlasového díla.

Převádění románů do dramatické a divadelní formy je věc již velmi stará a jaksí přirozená, vychází z lidské touhy vidět na vlastní oči románové postavy a jejich příběhy.

Slovem dramatizace se někdy rozumí též činnost, která takový text vytváří. Dále se dramatizací rozumí celý soubor děl, která vznikla právě v procesu dramatizování. Pojem dramatizace je obvykle také spojován s určitými tvárnými postupy výstavby uměleckého díla (dialogizace, nabývání performativnosti).

Dramatické postupy jsou specifické techniky výstavby dramatického či divadelního díla, které se uplatňují v procesu dramatizování, např. dialogizace a nabývání performativnosti. Při dialogizaci se projevuje rys, obecně připisovaný dramatu - drama je především uměním dialogu, který je jeho základním stavebním prvkem. Dialog totiž umožňuje velmi přímočaře rozvíjet děj, vytvářet napětí mezi aktéry a tím pádem také přinášet potřebný konflikt, který je základní hybnou silou dramatu. Při postupu nabývání performativity původní text nabývá na divadelnosti a mluvnosti a původně literární charakter předlohy najednou dostává také až tzv. gestický charakter.

Na jednu stranu se každé dílo musí zařadit do stávajícího systému, ale protože je umělecké, musí ho také nějak překročit. Nové dílo musí nést charakteristiky některého stávajícího žánru, ale zároveň se od něj očekává, že tyto charakteristiky nějak pozmění a vytvoří novou konfiguraci jeho konstitutivních prvků nebo k těm stávajícím přidá prvky nové. Se vznikem nového díla se pak následně proměňuje také podoba celého žánru.

Charakteristiky žánru determinuje především výběr předloh, neboť ty v naprosté většině případů přímo určují tematický, jazykový a kompoziční plán dramatizovaných textů a sekundárně také charakter pojednávaného žánru. Jediné, co tedy dramatizace fundamentálně determinuje, je a) jejich otevřený poměr k nějaké literární předloze a b) fakt, že jsou integrální součástí dramatických děl. Dramatizace podléhají pouze pragmatickým zákonům filmového natáčení a pohybu dramatické struktury v čase. Nové dramatizace obvykle nereagují na ty již existující v tom smyslu, že by se jim chtěly nějak podobat, ale

**Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vznikají především z potřeby inscenačních nebo filmových týmů, které chtějí uvést na jevišti, zfilmovat nějaké literární dílo a jimž žádná jeho stávající dramaturgie nevyhovuje.

Dramaturgie představují most spojující beletrii (epiku a lyriku) s dramatickým uměním.

Dramaturgie kopírují žánrové rozložení dramatických děl a neexistuje oblast, do níž by nemohly penetrovat. Z pozice předlohy dramaturgie buď respektují žánr předlohy, a nebo mění původní žánr předlohy a nahrazují jej jiným.

Poměrování jednotlivých dramaturgovaných textů a jejich konfrontace s předlohou je tedy potřeba upřesnit v několika ohledech. Především je nutné opustit mechanickou koncepci ekvivalence, protože literární žánry lyriky a epiky – na rozdíl od žánrů dramatu – nejsou závislé či nějak spojené s konvencemi a žánry divadla či filmu. A za druhé, dramaturgie také překlenují jistý časový horizont. Dramaturgie vznikají transformací již existujících textů, které sice mohly být napsány před několika dny, ale i před několika staletími.

Dramaturgovaný text na sebe bere podobu žánru jiného literárního druhu, jenž navíc existuje v jiné době, než z níž pochází žánr textu výchozího.

Dramaturgie jsou charakterizovány vnitřní polaritou určenou jejich vztahem k předloze, kde na jedné straně stojí síly imitativní a na straně druhé tendence inovativní. V každém jednotlivém díle se obě tendence kombinují a vzájemně prostupují.

Dramaturgie je interpretací předlohy a částečně i její reprodukci. Dramaturg je především čtenářem původního textu, k němuž musí zaujmout určité interpretační stanovisko, aby mu vůbec mohl porozumět. V procesu dramaturgování však nemusí dramaturg nahrazovat původní jazykový materiál jiným, není-li v jiném jazyce. V extrémním případě může pouze text předlohy přepsat do rolí. Dramaturg nemusí nahradit každou větu a všechna slova novým jazykovým materiálem. Pro něj je dramaturgie druhem umění, na jehož konci musí vzniknout nové umělecké dílo.

**Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky**